

แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*
DEVELOPMENT GUIDELINES FOR STRATEGIC MANAGEMENT OF ACADEMIC AFFAIRS
IN SCHOOLS UNDER THE BUENG KAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE

ศิวาวุธ วิเวก*, สุนิสา วงศ์อารีย์, สุชาดา บุษพา
Siwawut Wiwek*, Sunisa Wongari, Suchada Bubpha

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย
Faculty of Education, Udonthani Rajabhat University, Udonthani, Thailand

*Corresponding author E-mail: 64120605109@udru.ac.th

*Tel: 095-182-1333

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการและเพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการสุ่มแบบ แบ่งชั้นภูมิ จำนวน 317 คน และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ไปจำแนกจัดข้อมูลให้ เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นและตีความตามกรอบแนวคิด จากนั้น ประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยการเลือก แบบเจาะจง ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิที่มี ต่อ ด้านทั้ง 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการควบคุมและประเมินผล ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ตามลำดับ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการประเมิน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นความเข้าใจที่องแท้ เกิดความเชี่ยวชาญ ชำนาญ และมีประสบการณ์ในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์

คำสำคัญ: การบริหารเชิงกลยุทธ์, งานวิชาการ, แนวทางการพัฒนา, สถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study guidelines for developing strategic management of academic operations, and 2) to evaluate these development guidelines for schools under the Bueng Kan Primary Educational Service Area Office. Utilizing a mixed-methods

research design, the quantitative data were collected from a sample of 317 participants acquired through stratified random sampling, using a 5-point Likert scale questionnaire. Concurrently, qualitative data were gathered through semi-structured interviews with 5 purposively selected experts. Qualitative data were analyzed using thematic and content analysis based on the conceptual framework. Subsequently, the proposed guidelines were evaluated by another group of 5 purposively selected experts, and the data were analyzed using mean and standard deviation to assess their consensus across five dimensions. The research findings revealed that Regarding the first objective, the assessment of guidelines for developing strategic management of academic operations, ranked by priority needs from highest to lowest, included: Strategic Control and Evaluation, Strategic Planning, Strategy Implementation, and Strategic Analysis, respectively. Regarding the second objective, the overall evaluation of the guidelines for developing strategic management of academic operations was at the highest level. This was attributed to the fact that the guidelines incorporated constructive feedback from experts who possessed profound understanding, high expertise, and extensive experience in strategic management.

Keywords: Management, Academic Affairs, Development Guidelines, Schools

บทนำ

กลยุทธ์เป็นเครื่องมือของนักบริหาร ในการบริหารงานขององค์กร การบริหารเชิงกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรได้ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น การบริหารเชิงกลยุทธ์จะเน้นและให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ผู้บริหารจึงไม่ควรตัดสินใจในเชิงกลยุทธ์แบบคิดเองตามความพึงพอใจ การเลือกกลยุทธ์ ที่เหมาะสมจึงเป็นกุญแจสำคัญในสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำและอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นตอน โดยผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่าเหมาะสมกับองค์กร และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษาการบริหารงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ งานนับตั้งแต่งานด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้งานด้านการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตร การวัดผลประเมินผล สื่อการเรียนการสอน การประกันคุณภาพ การวิจัยงานวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายในและงานอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดผลดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สภาพปัญหาในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่า ผู้บริหารนั้นมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงขาดความยืดหยุ่นและปรับตัวช้า และการประเมินที่เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมุ่งเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อนำผลที่ได้ จากงานวิจัยไปใช้ในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาบทบาทแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) แบบไม่มีการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 2) เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) หลักการและระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) เพื่อใช้ในการกำหนดวิธีการศึกษา และใช้เป็นแนวทางการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนในการศึกษาออกเป็น

2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินโดยใช้กลุ่ม ผู้ประเมินจำนวน 5 ท่านซึ่งได้มาจากการที่ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อเกิดความหลากหลายตามบริบทในการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

1. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ทางการบริหารการศึกษา หรือ สาขาอื่นที่เกี่ยวข้องจำนวน 1 คน
2. มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา อย่างน้อย 10 ปี จำนวน 1 คน
3. มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 2 คน
4. มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 1 คน

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแนวทางแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินโดยมีประเด็นการประเมินครอบคลุมองค์ประกอบของทักษะการบริหารเชิงกลยุทธ์ ทั้ง 5 ด้าน โดยใช้ของ กัสเคย์ (Guskey, 2000)ซึ่งใช้เกณฑ์ในการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และด้านความสอดคล้อง (Congruity) ใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยกำหนดคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปฏิบัติมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปฏิบัติมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปฏิบัติปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปฏิบัติน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปฏิบัติน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแนวทางแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยใช้แนวทางการประเมินของ กัสเคย์ (Guskey, T. R., 2000) ซึ่งใช้เกณฑ์ในการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และด้านความสอดคล้อง (Congruity)
2. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้างแบบประเมินโดยมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert Type) โดยกำหนดคะแนน 5 ระดับ
3. ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินแนวทางแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ฉบับร่าง (Likert Rensis, 1961)
4. ผู้วิจัยนำแบบประเมินแนวทางฉบับร่างที่สร้าง ไปหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อประเมินตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขซึ่งผู้วิจัยได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Selection) ใช้สูตรโรวินลลีและแฮมเบิลตัน (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977)
5. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข แบบประเมินแนวทางตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วดำเนินการจัดพิมพ์ประเมินแนวทางฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บรวบรวมต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแนวทางแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการ

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิหรือกลุ่มผู้ประเมินทุกท่านในประเมินแนวทางแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ และปรพสานงานทางโทรศัพท์เพื่อนัดหมายวันเวลา
2. ผู้วิจัยนำแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิ หรือกลุ่มผู้ประเมินเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
3. ผู้วิจัยนำแบบประเมินมาตรวจให้คะแนน โดยนำคะแนนป้อนเข้าโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS) เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย
4. เป็นการวิเคราะห์ผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ควบคุม และความเป็นประโยชน์แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มี

ต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ควบคุม และความเป็นประโยชน์แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลผล (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับการประเมิน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับการประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับการประเมิน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับการประเมิน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. นำข้อมูลการวิเคราะห์ที่ได้มาร่วมวิเคราะห์เชิงตีความอีกรอบ ร่วมกับ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือกลุ่มผู้ประเมิน เพื่อให้ความน่าเชื่อถือของการวิจัยมากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูล ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้นจะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่ต่างกันโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่ต่างกันโดยมาจากพื้นที่ที่แตกต่างกัน และ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน (สุภางค์ จันทวนิช, 2550) โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตร่วมกับการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลตรงตามความเป็นจริงแล้วจึงนำมาดำเนินการแก้ไขเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้ข้อสรุปแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ในแต่ละด้านตามลำดับความต้องการจำเป็นสองอันดับแรก ดังนี้

1.1 ด้านการควบคุมและประเมินผล แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารควรทำความเข้าใจปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอย่างชัดเจน โดยใช้การสอบถาม รวบรวมข้อมูล หรือการประชุมร่วมกัน รวมถึงสังเกตและวิเคราะห์อุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามแผน ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาคือพบตามลำดับความสำคัญ เพื่อลดผลกระทบและให้แผนงานดำเนินต่อไปได้ โดยอาจมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแนวทางตามความเหมาะสมประเมินข้อดีข้อเสียของแต่ละแนวทาง และตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์และทรัพยากรที่มี

1.2 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ในการพัฒนาผู้บริหารต้องเชื่อมโยงการวิเคราะห์ เพื่อระบุกลยุทธ์หลักที่เหมาะสมในการบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ โดยพิจารณาความเป็นไปได้ ผลกระทบ และทรัพยากรที่ต้องใช้ของแต่ละกลยุทธ์ เมื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์แล้ว ผู้บริหารควรจัดระเบียบความสำคัญของการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว พร้อมทั้งกำหนดรายละเอียดของแนวทางการดำเนินงาน กิจกรรม ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกลยุทธ์

1.3 ด้านการกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ในการพัฒนาผู้บริหารควรกำหนดกิจกรรม โครงการ หรือมาตรการที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ พร้อมทั้งระบุผู้รับผิดชอบ กรอบเวลา และงบประมาณอย่างเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานมีทิศทางและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ควรลำดับความสำคัญของแผนงานโดยพิจารณาความเร่งด่วนและความเชื่อมโยงของกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และสามารถบูรณาการเข้ากับการทำงานประจำได้อย่างเหมาะสม

1.4 ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ การพัฒนาผู้บริหารควรวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ที่มีผลต่อการดำเนินงานวิชาการอย่างรวดเร็วและตรงประเด็น เพื่อให้เข้าใจบริบทและทิศทางของสถานศึกษาควรใช้กระบวนการ PLC ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ เป้าหมาย และนโยบายองค์กร โดยคัดสรรวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของทักษะทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ตารางที่ 1 ผลของการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

รายการ	ความสอดคล้อง		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านความเป็นประโยชน์	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ด้านความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นไปได้	4.85	0.22	มากที่สุด
4. ด้านความสอดคล้อง	5.00	0.00	มากที่สุด
โดยรวม	4.96	0.05	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความสอดคล้อง ของแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.05) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ด้านความสอดคล้อง ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.22) ตามลำดับ โดยสรุปได้ว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีความสำคัญเพราะเป็นแนวทางที่ช่วยให้นักบริหารกำหนดทิศทางขององค์กร โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร เพื่อที่จะนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติและควบคุมประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรได้ กลยุทธ์การบริหารที่ทรงคุณภาพนี้ จะต้องดีพร้อมสมบูรณ์ตามความหมายทั้ง 2 อย่างคือการมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ที่สามารถบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายนั้น ๆ ได้ และมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ที่สำเร็จในเป้าหมาย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการหาแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เรียงลำดับ

ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการควบคุมและประเมินผล ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ตามลำดับ โดยนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ เป็นทักษะที่ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานวิชาการในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์นั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในสถานศึกษาและสำหรับการบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราพร บุญนัท พิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน ภายในองค์กร และโอกาส อุปสรรค จากภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (วชิราพร บุญนัท, 2565)

2. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นทักษะที่ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานวิชาการในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการวางแผนเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญสู่การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปรียา ชินพะวอ เป็นการกำหนดทิศทาง และกระบวนการตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (สุปรียา ชินพะวอ, 2562)

3. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นทักษะที่ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานวิชาการในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นขั้นที่สำคัญที่นำกลยุทธ์ที่ได้ วิเคราะห์ วางแผนมาแล้ว นำมาปฏิบัติจริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญากร เวชชาสตร์ ผู้บริหารจะต้องนำกลยุทธ์ที่นั้นไปปฏิบัติ (Implementation) ให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดขึ้น องค์การที่ไม่สามารถนำกลยุทธ์ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมย่อมเกิดปัญหาทางการบริหารจัดการ และไม่สามารถดำเนินตามกลยุทธ์ในการทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลัก 4 ประการ ได้แก่ การประสานสอดคล้องภายในองค์กร การเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการจูงใจ (ปัญญากร เวชชาสตร์, 2565)

4. ด้านการควบคุมและประเมินผล เป็นทักษะที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดในดำเนินงานวิชาการในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะนี้มีความต้องการจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสวาท สุวิชัย การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ หมายถึง การพิจารณาผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่องค์การกำหนดขึ้นและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สายสวาท สุวิชัย, 2561); (Durin, A. J., 2004)

2. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ใช้เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน 4 ด้าน ประกอบไปด้วยด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และด้านความสอดคล้อง (Congruity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมิน ประกอบด้วย ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ทางการบริหารการศึกษาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 คน มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 2 คน และมีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา อย่างน้อย 10 ปี จำนวน 1 คน ผลการประเมิน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความเข้าใจท่วงท่า เกิดความเชี่ยวชาญ ชำนาญ และมีประสบการณ์ในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์สอดคล้องกับ วชิราพร บุญนัท การบริหารเชิงกลยุทธ์ ไว้ว่า

การบริหารเชิงกลยุทธ์ มีความสำคัญเพราะเป็นแนวทางที่ช่วยให้นักบริหารกำหนดทิศทางขององค์กร โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร เพื่อที่จะนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติและควบคุมประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรได้ กลยุทธ์การบริหารที่ทรงคุณภาพนี้ จะต้องดีพร้อมสมบูรณ์ (วชิราพร บุณนท์, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1) การพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัย พบว่า ในด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการวิเคราะห์ SWOT อย่างรวดเร็วและตรงประเด็น โดยใช้กระบวนการ PLC ร่วมกันกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ที่เชื่อมโยงผลวิเคราะห์มาจัดระเบียบและลำดับความสำคัญของกลยุทธ์หลักทั้งในระยะสั้นและระยะยาว พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างชัดเจน จากนั้นใน ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ จะต้องแปลงแผนงานไปสู่แนวทางปฏิบัติจริงด้วยการกำหนดกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ และงบประมาณอย่างสอดคล้อง โดยจัดลำดับความเร่งด่วนและบูรณาการเข้ากับงานประจำเพื่อความคุ้มค่า และสุดท้ายใน ด้านการควบคุมและประเมินผล ผู้บริหารจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลอุปสรรคหน้างานผ่านการประชุมและสังเกตอย่างชัดเจน เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาลำดับความสำคัญ โดยเน้นความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และทรัพยากรที่มีอยู่จริง
2. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความสอดคล้อง มีผลการประเมินอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ผ่านกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การควบคุม และการประเมินผลที่มีคุณภาพ ซึ่งการดำเนินงานวิชาการให้เกิดความสำเร็จสูงสุดนั้น จำเป็นต้องขับเคลื่อนกลยุทธ์อย่างสมบูรณ์ทั้งในด้านประสิทธิผล (Effectiveness) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ควบคู่ไปกับด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการบริหารจัดการทรัพยากร ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านการควบคุมและประเมินผลมีความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการดำเนินงานวิชาการ มากที่สุด ควรนำไปศึกษา วิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปัญญากร เวชศาสตร์. (2565). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 9(1), 231-248.
- วชิราพร บุณนท์. (2565). การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สายสวาท สุขวิชัย. (2561). การพัฒนารูปแบบการนำกลยุทธ์ส่งเสริมค่านิยม 12 ประการสู่การปฏิบัติ สำหรับโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์บริหารการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุปรียา ชินพะวอ. (2562). การพัฒนาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2550). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ลักษณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Durin, A. J. (2004). Leadership : Research Findings, Practice, and Skills. (4 th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Guskey, T. R. (2000). Evaluation professional development. California: A sage.
- Likert Rensis. (1961). New Pattern of Management. New York: McGraw-Hill.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Dutch Journal of Educational Research, 2. 49-60. <https://eric.ed.gov/?id=ED121845>.